

Tadqiqot uz

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

№23
25 декабрь

conferences.uz

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 23-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
14-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
23-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ- 14**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
23-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART- 14**

ТОШКЕНТ-2020

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 23-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 декабрь 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020. - 14 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шохида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8. Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9. Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10. Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11. Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12. Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13. Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14. Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15. Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16. Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17. Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18. Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19. Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20. Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21. Кимё фанлари ютуқлари

Раҳмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Hamroyeva Gulmehra Qahorovna TASVIRIY SAN'ATNING BOLALAR HAYOTIDAGI O'RNI HAMDA DARS O'TISHDA INTERAKTIV USULLARDAN FOYDALANISH	7
2. Hakimova Yulduz Qaxramonovna, Xolmurodova Gavhar Elmurod qizi TASVIRIY SAN'AT DARSLARDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	8
3. Jabborova Munisa Olimovna TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHISIGA BO'LGAN ZAMONAVIY TALABLAR	10
4. Rajabova Olima Rajabovna TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA AXBOROT KOMMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	12

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

TASVIRIY SAN'ATNING BOLALAR HAYOTIDAGI O'RNI HAMDA DARS O'TISHDA INTERAKTIV USULLARDAN FOYDALANISH

*Hamroyeva Gulmehra Qahorovna
Navoiy viloyati, Qiziltepa tumanidagi
13-umumiy o'rta ta'lim maktabi tasviriy
san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: ushbu maqolada bolalarga rasm chizishning oson yo'llarini o'qitish va ularning hayotidagi ta'sviriy san'atning roli haqida ularda tushuncha uyg'otish to'g'risida fikrlar bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, chizmachilik, rassom, mahorat.

Bolalarga rasm chizishni o'rgatish boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun juda zarur, chunki bu bolalar uchun o'zgacha mahoratlarni shakllanishiga birinchi qadam bo'ladi. Rasm chizish orqali bolalarga o'qituvchilar xohlagan mavzularga oid ko'p narsalarni o'rgatish mumkin. Demak boshlang'ich sinflarda o'tildigan barcha fanlarni o'rgatishda rasm chizish birinchi o'rinda turadi. Sababi o'quvchilar uchun bu jarayon juda qiziqarli.

O'quvchilar o'zlarining ijodiy va badiiy tomonlarini o'rganishni yaxshi ko'radilar va bu shakllar tuzilmalarni yaratish va ranglar orqali amalga oshirilishi mumkin. Birinchi bolalarga qalam bilan qoramalar yaratishni o'rgatish zarur. Esda tutish kerakki, rasm chizish - bu o'quvchilar o'zlarini va o'rgangan narsalarini ifoda etadigan qobiliyatdir.

Chizish - bu o'quvchilar vaqt o'tishi bilan erishadigan qobiliyatdir. Biroq, ba'zi odamlar tabiiy ravishda bolalik davrida mahoratga ega, qobiliyatli bo'ladilar. O'quvchilar vaqt o'tishi bilan rasm chizish texnikasini o'rganishi va o'z mahoratini oshirishi uchun albatta ustoz kerak. Qanday chizishni o'rganishning turli bosqichlari mavjud. Keling, ularning har birini ko'rib chiqaylik:

1. Tasvirlar va shakllarni aniqlash

Chizishni o'rganishdan oldin bolalar shakl va tasvirlarni aniqlaydilar. Shuning uchun, o'qituvchi sifatida ularga qanday qilib chizishni o'rgatishdan oldin asosiy shakl va tuzilmalarga ko'proq e'tibor qaratish muhimdir.

2. Asosiy shakllardan boshlash

Bola ulg'aygan sari u o'rgangan narsalarining asosiy shakllarini chizishni boshlaydi. Asosiy chizmalar doiralar, kvadratlar va chiziqlarni o'z ichiga oladi. Biroq, boshlang'ich bosqichda bola tabiat bilan bog'liq narsalarni tasvirlash uchun oddiy, masalan, uning oilasi va boshqa tabiatdagi narsalarni chizishga harakat qiladi. Baliqlar, qushlar, uylar va hk. Shuning uchun boshlang'ich o'qituvchisi bolalarga nimani o'ylashlarini chizishda yordam berishi muhim, lekin ular asosiy shakllardan boshlanishi kerak.

3. Chizilgan rasmlarni takomillashtirish

Vaqt o'tishi bilan bolalar rasmlarini ustida yanada ishlashi kerak va o'qituvchi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shakllarni tanib olish va aniqlash bosqichlaridan so'ng, bola o'z rasmlarini takomillashtira boshlaydi. O'quvchilarga chizilgan rasmlarini tahlil qilishda va ular yaratmoqchi bo'lgan haqiqiy tasvir ekanligiga qaror qilishda yordam berish kerak. Ularga xatolarni tuzatish uchun kerak bo'lgan tuzatishlarni bosqichma-bosqich ko'rsatish o'quvchini chizmachilik faniga qiziqishini pasayishini oldini oladi.

TASVIRIY SAN'AT DARSLARDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.

*Xakimova Yulduz Qaxramonovna
Zarafshon Shahar 13- AFCHO'IM
tasviriy san'at fani o'qituvchisi.
Xolmurodova Gavhar Elmurod qizi
Zarafshon Shahar 13- AFCHO'IM
tasviriy san'at fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya. Ta'lim muassasalarida amalga oshiriladigan innovatsion pedagogik faoliyat o'qituvchilarning ilmiy-metodik faoliyati xamda o'quvchilarning o'quv-tadqiqot faoliyati bilan uzviy bog'liqdir.

Kalit so'zi. Kompyuter, axborot texnologiya, video, multimedia, elektron, zamonaviy axborot, kommunikasion texnologiya ilm-fan, texnika ta'lim-tarbiya.

Bugungi kun pedagoglaridan dars jarayonini zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda ushbu texnologiyalardan samarali foydalanishda o'zida ko'nikmasini shakllantirish talab etiladi. Shu bois bugungi kun o'qituvchisidan yoshlar tarbiyasida davrning xususiyatlaridan kelib chiqish zarur, chunki, har bir kishi zamon va makonda yashaydi, davr va ijtimoiy muhit shaxs shakllanishida asosiy rol o'ynaydi. Hozirgi davrning asosiy xususiyati bu-globallashuv va o'ta axborotlashgan jamiyatda yashayotganligimizdir. Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoev so'zlari bilan aytilganda, "Bugungi kunda shiddat bilan o'zgarib borayotgan hayot oldimizga qo'yayotgan bir-biridan murakkab va muhim masalalarni hal qilish haqida o'ylar ekanmiz, ularning yechimi aynan ta'lim-tarbiya bilan, yoshlarning duyoqarashini zamonaviy bilim, yuksak ma'naviyat va ma'rifat asosida shakllantirish bilan bog'liq ekaniga yana bir bor ishonch hosil qilamiz". Mamlakatimizda axborotlashtirish va ta'lim sohasida internet resurslaridan foydalanish yuzasidan ko'plab Qonunlar va qarorlar qabul qilinib, amalda ijrosi ta'minlanmoqda. Hukumatimiz tomonidan qabul qilingan Axborot texnologiya bo'yicha qabul qilingan qarorlar ijrosi yuzasidan hozirda umumta'lim maktablarida qanday vazifalarni oldiga maqsad qilib qo'ymog'i lozim. Axborot texnologiyalari sohasi o'qituvchi uchun kerakli bo'lgan sohalardan biri ekanligi hech kimga sir emas. Bu sohaning yangiliklaridan o'qituvchining boxabar bo'lishi uni o'zi tizimni o'zlashtirishdan manfaatdor. Shunday ekan, umumta'lim maktablarida o'quvchilarga Axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan unumli foydalanib dars o'tish o'quv mavzu rejalar zamon talabida har tomonlama to'liq va mazmun jihatidan aniq yo'nalishlarga qaratilgan bo'lishi lozim. Mamlakatimizda ta'limda axborotlashtirish sohasida juda ko'plab yutuqlarga erishildi. Ko'plab umumiy o'rta ta'lim maktablari yangi zamonaviy texnologiyalar va kompyuter qurilmalari bilan jihozlandi, internet tizimiga ulangan. Bu esa butun jahon mamlakatlaridagi yangiliklardan xabardor bo'lish imkonini beradi. Ta'lim muassasalarida mavjud bo'lgan axborot texnologiyalarini ish va o'quv jarayonida maksimal foydalanish davr talabi hisoblanadi. Maktab tizimida ularni yaratish, ishga tushirish va qo'llashdan maqsad-o'quvchilarning butun hayot faoliyatini axborotlashtirish borasidagi muammolarini o'rganishdir. Axborot resurslarini oqilona tashkil etish va foydalanishda ular mehnat, moddiy va energetik resurslar ekvivalenti sifatida namoyon bo'ladi. Ayni paytda axborot-boshqa barcha resurslardan oqilona va samarali foydalanish hamda ularni asrab-avaylashga ko'maklashuvchi yagona resurs turidir. Bugungi kunda ilm-fan, texnika va axborot kommunikatsiya texnologiyalar, ishlab chiqarish soxalarining tez sur'atlarda jadallik bilan rivojlanishi ta'lim tizimi xodimlaridan ta'lim-tarbiya sifatini mazmun jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, bunda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanishni talab etib, xar bir tizim xodimi, ayniqsa o'qituvchilar zimmasiga yanada yuksak mas'uliyat va vazifalarni yuklaydi. Tasviriy san'at ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda asosiy maqsad o'quvchilarda DTS bilan me'yorlangan bilim, ko'nikma, malakalarni shakllantirish, shuningdek, axborot bilan ishlash, kommunikativ ko'nikmalarni egallash, matematik savodxonlik, ijtimoiy faollikka ega bo'lish, o'quv muammolarini mustaqil hal etishga doir tajribalarni egallashlariga sharoit yaratish; Tasviriy san'at umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim-tarbiya ishlarining har bir shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini ko'zlagan xolda amalga oshirilishi, ta'limning xamma uchun tengligini ta'minlanishi, o'quvchilarni mustaqil xayotga tayyorlash, ularda fuqarolik tuyg'usi, oila va davlat

oldida mas'uliyat xis qilish ko'nikmalarini shakllantirish, ularning qizikishlari va qobiliyatlarini rivojlantirish, zamonaviy bilimlarni egallashlari va xar tomonlama rivojlanishlari uchun ularga maksimal darajada qulay sharoitlarni yaratish ta'lim sifatini oshirishning eng muxdm omili xisoblanadi. Agarda bunday sharoitlar yaratilmasa, uzluksiz ta'lim tizimidagi majburiy bosqich bo'lgan umumiy o'rta ta'limni muvaffaqiyatli deb e'tirof etib bo'lmaydi. Shu jixatdan, innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim jarayonlari sifat va samaradorligini oshirish muammosi shaxsni rivojlantirish va uni xayotga tayyorlashga yo'naltirilgan kompleks vazifalarni amalga oshirish bilan bog'liq bo'lib, ta'lim siyosatining bugungi kundagi muxim vazifalaridan biri xisoblanadi. Ta'lim muassasalarida amalga oshiriladigan innovatsion pedagogik faoliyat o'qituvchilarning ilmiy-metodik faoliyati xamda o'quvchilarning o'quv-tadqiqot faoliyati bilan uzviy bog'liqdir. Ko'p hollarda umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagogik innovatsiyalarni tatbiq, etganda, birinchi o'ringa texnik va tashkiliy masalalar, keyingi o'ringa esa o'qituvchi va o'quvchilarni innovatsion jarayonlarga tayyorlash masalalari qo'yiladi. Innovatsiyalarni tatbiq etishga o'qituvchilarning psixologik tayyorligi pedagogik innovatsion jarayonning muxim sharti hisoblanadi. Shuning uchun, umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagogik innovatsiyalarni tatbiq etishda o'qituvchilarning ilmiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish, kasbiy faoliyatini innovatsion yo'naltirish, ularni innovatsion pedagogik jarayonlarga tayyorlash masalalariga alohida axamiyat qaratish lozim. Bugungi kunda o'qitish va o'rganish jarayonida Internet texnologiyalariga katta o'rin ajratilmoqda. Bunday texnologiyalar ta'lim jarayoniga ko'maklashib, o'qitish dasturlari, o'quv qo'llanmalari, elektron darsliklar va jurnallardan foydalanish imkoniyatini yaratmoqda, foydalanuvchilarning turli yangiliklardan foydalanishlarida, ilmiy va tadqiqot ishlarini olib borishlarida hamda masofaviy loyihalarda ishtiroklarini ta'minlamoqda. Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, bugungi kun barkamol avlod yoshlarini tarbiyalashda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini o'rganish internet resurslaridan oqilona foydalanish yetakchi o'rinni egallaydi. Ya'ni bugungi kunning zamonaviy malakali mutaxassisi bo'lish uchun zamonaviy bilimlardan orqada qolmasligimiz kerakligini o'quvchi-yoshlar ongiga singdirishimiz kerak bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Toshkent, 2020 yil 25 yanvar.
2. Qosimova A.X., Xoliqova F.A.. // Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, - 2004. - 52 b
3. Usmanova.G.A. Tajriba-tadqiqot maydonlarida ilg'or pedagogik texnologiyalaridan foydalanish. // Jurnal Ta'lim texnologiyalari №1,-2012,-b. 29-32

TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHISIGA BO'LGAN ZAMONAVIY TALABLAR

Jabborova Munisa Olimovna
Navoiy viloyati Qiziltepa tumani
5-maktab rasm va chizmachilik fani o'qituvchisi
telefon:+998913350708.jabborova.munisa.@.mail.ru

Annotatsiya: Maqolada bugungi kun tasviriy san'at o'qituvchisining man'aviy va kasbiy sifatlariga bo'lgan zamonaviy talablari tahlil etilgan va ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: O'qituvchi, fazilat, kasb, pedagogik texnologiya, axborot kommunikativ texnologiya, ta'lim, mahorat, iste'dod, tasviriy san'at.

O'qituvchi kasbi barcha kasblar orasida eng faxrlisi va mohiyati jihatidan nihoyatda jamiyat uchun zarurli hisoblanadi. Bu kasb jamiyat hayoti, uning barcha jumboqdari haqida yoshlarga, ularni butun hayoti davomida kerak bo'ladigan bilimlarni beradi. Yosh avlodni yuksak va oliyanob fazilatlar bilan qurollantiradi, kishilardagi nodonlik va yomon illatlar bilan kurashishga o'rgatadi. Kishilarning o'tmishdagi tarixiy tajribalarini yoshlarga yetkazadi. Bu borada jamiyatimiz uchun vositachilik qiladi. Natijada jamiyatimiz taraqqiyoti uchun zamin yaratiladi. O'qituvchilik kasbi hamma zamonlarda ham mas'uliyatli va sharaffli kasb ekanligi e'tirof etib kelingan. “

O'zbekistonning hozirgi taraqqiyot bosqichida bu kasb yanada katta ahamiyat kasb etayapti. O'zbek xalqi oldida turgan muhim vazifalaridan biri o'z-o'zini anglash, milliy istiqloq mafkurasi asosida o'z Vatani va xalqiga sodiq bo'lgan, yangi barkamol avlodni shakllantirishdan iborat. Bu borada o'qituvchilik kasbida iste'dod va mahorat katta ahamiyatga ega uynaydi. Ya'ni o'qituvchilikda uz kasbiga mehr, qiziqish, uni egallashga intilish bo'lishi lozim. SHuni ham qayd qilish lozimki, uqituvchi ishining murakkabligi

shundaki, u ham ta'lim ham tarbiya beradi. Bu esa o'qituvchidan ko'p vaqt, mas'uliyat va ijodkorlikni talab etadi. O'qituvchi bolalarning tasviriy san'atdan bilim va malakalari haqida tasavvurga ega bo'lish bilan birga, ularning sog'ligi, psixik xususiyatlari, qiziqishlari, odobi, uydagi shart-sharoitlari, ularning ota-onalari haqda yetarlicha ma'lumotga ega bo'lishi lozim. Shu bilan birga bolalarning uylariga tez-tez borib turishi, bolalar haqida ularning ota-onalari bilan muloqotda bo'lib turishi pedagogik faoliyatning samaradorligini yanada orttiradi. O'qituvchi bolalarni majburlab, zo'rlab, zulm o'tkazish yo'li bilan emas, tushuntirish, ishontirish, pedagogik takti saqlagan holda xushmuomilalik bilan ish olib borgandagina, yaxshi natijaga erisha oladi.

Mahoratga ega bo'lishning bir qator yo'llari bor: o'z sohasi bo'yicha to'xtovsiz o'qib, o'rganish, o'z bilimni muntazam boyitib borish; axborot kommunikativ texnologiya va internetdan foydalana olish; o'qituvchilarning ilg'or tajribalarini o'rganish va tahlil etish; o'z darsida ilg'or pedagogik texnologiyalar yuzasidan tajriba-sinov ishlarini olib borish; o'z ishiga sidqi-dildan yondashish, zavq-shavq bilan mehnat qilish, tushkunlikka tushmaslik.

O'qituvchilik mahorati har bir bolaning ko'ngliga, diliga yo'l topa-bilishlik, u bilan til topa bilishlik, bir-birlarini tushuna-bilishliklarida ham ifodalanadi. Shuning uchun o'qituvchi buni doimo o'z e'tiborida saqlashi lozim. Har bir o'qituvchi mahorati, avvalo o'z sohasini yaxshi bilishiga bog'lik. Bunda quyidagilar nazarda tutiladi:

- tasviriy, amaliy va me'morchilik san'atlarining tarixi va nazariyasini bilish;
- uzbek san'atining milliy, badiiy an'analari yuzasidan chuqur bilimlarga ega bulish;
- tasviriy malaka va ko'nikmalarga ega bo'lish hamda uni muntazam takomillashtirib borish;
- tasviriy san'atning pedagogik-psixologik asoslari haqida ma'lumotlarga ega bo'lish;
- tasviriy san'atni o'qitish metodikasiga doir ilg'or zamonaviy texnologiyalarni chuqur egallagan bo'lish;
- tasviriy, amaliy va me'morchilik san'atlarining u yoki bu turi yoki janrlari bo'yicha ijodiy ishlar bilan shugullanish;

-o'quvchilarning tasviriy faoliyatiga doir tuxtovsiz tajriba-sinov, ilmiy-metodik ishlar bilan shug'ullanish;

-tasviriy san'atni o'qitish metodikasiga doir ilg'or tajribalarni muntazam o'rganib borish;

-tasviriy san'atni o'qitish metodikasi, san'atshunoslikka doir adabiyotlarni va tadqiqot natijalarini muntazam o'rganib borish;

-maktabda o'qitiladigan barcha fanlardan (ayniqsa, adabiyot, tarix, matematika, biologiya, chizmachilik, mehnat v.b.) ta'lim mazmuni bilan tanishgan bo'lishlik.

Yuqorida qayd qilingan fikrlardan o'qituvchilik kasbini murakkab, og'ir, mushkul kasb ekan, degan xulosa chiqarimaslik va tushkunlikka tushmaslik lozim. O'z ishiga mas'uliyat bilan qaragan har bir o'qituvchi mohir muallim bo'lib etishishi mukarrardir. Shuningdek, o'qituvchilik kasbi qanchalik mashaqqatli bo'lmasin, uning sharafligi kasb ekanligini unutmaslik lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Uzbekiston Respublikasining "Ta'lim tug'risida"gi qonuni //Barkamol avlod - Uzbekiston taraqqiyotining poydevori. - T.: SHark, 2017. - 180 b.

2. Uzbekiston Respublikasi Xalk ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi -T.: Lex.uz. 2019.

3. Xasanov R. Maktabda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. -T.: Fan 2016.250 b.

4. Xasanov R., Xayrov R. O'quvchi qobiliyati, tashxis va tabaqalashtirilgan ta'lim. Maktab va hayot.- 2017. -№7-8 (75-76) -T.-2-5

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA AXBOROT KOMMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Rajabova Olima Rajabovna
Navoiy viloyati Qiziltepa tumani
5-maktab rasm va chizmachilik fani o'qituvchisi
telefon:+998913350708.rajabova.olima.@.mail.ru

Annotatsiya: Maqolada maktabdagi ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan, darsda slaydlardan ko'rgazmali material sifatida foydalanish to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan. Tasviriy san'at darslarida yangi pedagogik texnologiyalar, shu jumladan, axborot texnologiyalari yordamida bilim olishni rivojlantirishi haqida qisqacha yoritilgan.

Tayanch so'zlar: ta'lim jarayoni, axborot kommunikatsion texnologiyalari, multimedia, elektron darslik, elektron taqdimot.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida "Tasviriy san'at" fanining o'qitilishi o'quvchilarning jismoniy, aqliy, ahloqiy, ruhiy, ma'naviy - ma'rifiy, estetik jihatdan tarbiyalanishining bosh omili hisoblanadi. O'quvchilarga tasviriy san'at darslarida faqatgina rasm solish sir- asrorlari o'rgatilibgina qolmasdan, ularga milliy qadriyatlar, ma'naviy me'roslar, milliy bayramlar, milliy marosimlar, tarixiy voqealar, hodisalar, me'morchilik obidalari, ulardagi bitiklar, yozuvlar, sharq allomalarining ma'naviy me'rosi haqida ham tushunchalar berib boriladi.

Yoshlar tarbiyasiga jiddiy e'tibor kerak bo'layotgan bir davrda har bir fanning o'qitilishi va darsdan keyingi mashg'ulotlarni samaralari tashkil etishga alohida e'tibor qaratish zarur bo'lmoqda. Chunki maktab bolalarning eng sevimli maskani, bola uyidan chiqqach maktabga boradi, o'rtoqlar orttiradi, sevimli ustoz bilan suhbatlashadi. Dars jarayonida turli fanlarni o'rganish orqali hayotda bo'layotgan voqea va hodisalarga nisbatan qiziqishi ortadi.

O'quvchini ilk maktabga borgan chog'idanoq har bir fan o'qituvchisi uning qiziqishlarini, imkoniyatini, iqtidorini, har bir fanga bo'lgan qiziqishini inobatga olib mashg'ulotlarni olib boradi. Maktablarda olib borilayotgan tasviriy san'at darslarida o'quvchiga tasviriy san'at, san'atga bo'lgan ilk uyg'onishlar tarbiyalanadi, o'quvchilardagi iqtidor, qobiliyat shakllantiriladi va rivojlantiriladi. O'quvchilarga tasviriy san'at darslarida, tasviriy san'atni turlari (grafika, rangtasvir, haykaltaroshlik, dekorativ amaliy san'at), janrlari (natyurmort, manzara, portret, tarixiy, batal, animal, maishiy, turmush, morinistik, afsonoviy), o'zbek milliy amaliy san'ati turlari (kashtachilik, kulolchilik, o'ymakorlik, zarduzlik, zargarlik, pichoqchilik, beshiksozlik, to'qish san'ati, misgarlik, kandakorlik, toshtaroshlik) haqida, uning ustalari ijodi haqida va shu san'atlarni amalga bajarish ishlari haqida tushunchalar berib boriladi. Ushbu san'at turlari va janrlari haqida tushuncha berishda axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanish juda katta yordam beradi.

Tasviriy san'atdan dars va darsdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning bo'sh vaqtlaridan unumli foydalanishiga xizmat qiladi. Aynan tasviriy san'at fanidan mashg'ulotlar uchun elektron versiyalar alohida ishlab chiqilishi zarur va shart. Umumta'lim maktablarida mashg'ulotlarni olib borish uchun rassomlar ijodi, ko'rgazma zallari, ko'rgazmalar haqida elektron tasvirlar, videolar bor lekin hozirgi globallashuv jarayonida bu jihozlar mashg'ulotlarni olib borish uchun yetarli emas.

Maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida mashg'ulotlarni olib borishda aynan tasviriy san'atga doir milliy san'atimiz bilan bog'lik elektron versiyalar yaratilib etkazib berilishi zarurdir.

Bunday yaratilgan ko'rgazmalar nafaqat dars mazmunini boyitadi, o'quvchilarning bo'sh vaqtlarida san'atimiz, madaniyatimiz, tariximiz bilan chuqur tanishishlari uchun imkoniyatlar yaratadi. Ayniqsa, o'quvchilarning texnikaviy jarayonga bo'lgan qiziqishlari oshadi, ular san'at va madaniyatdagi o'zgarishlarni ko'rib o'zlari ham yaratuvchanlikka intiladilar.

O'quv ma'lumotini qabul qilishda o'quvchilarning qanchalik ko'p his - tuyg'ulari qatnashsa, shunchalik o'zlashtirishi tezlashadi. Bu imkoniyatni multimediali ko'rgazmali ta'lim amalga oshiradi.

Multimediali darslar quyidagi didaktik masalalarni hal qilishga yordam beradi:

- fan bo'yicha asosiy bilimlarni o'zlashtirish;
- o'zlashtirilgan bilimlar izchilligini ta'minlash;

- o'z - o'zini nazorat ko'nikmasini shakllantirish;
- bilim olishga bo'lgan ehtiyojini rivojlantirish;
- o'quvchilarni o'quv materialini ustida mustaqil ish olib borishlarida o'quv - metodik yordam ko'rsatish.

O'quv topshiriqlarini multimediali vositalar yordamida o'quvchilarga taqdim etish bir qadar qulayliklar tug'diradi. Chunki multimediali vositalar o'quvchilarning mustaqil faoliyat ko'rsatishlarini ta'minlashga xizmat qiladi. Har bir o'quvchini o'qituvchi hamda sinfdoshlari bilan muloqotga kirishish, hamkorlik qilishga undaydi.

Ilmiy tadqiqotlarda shu narsa ta'kidlanmoqdaki, axborot kommunikasiya texnologiyalari o'quvchilarning nazariy, ijodiy va refleksiya tafakkuri rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'quvchining xotirasida u yoki bu hodisa, jarayonning obrazli tarzda saqlanishi o'quv materialini boyitib, uning o'zlashtirilishiga yaqindan yordam beradi. Axborot - kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishidan asosiy maqsad - aynan zamonaviy axborot muhiti uchun xarakterli bo'lgan o'quv faoliyatlari yangi turlarining paydo bo'lishidir.

Xulosa qilib aytganda, darslarni - o'quv tarbiya jarayonini yangi zamonaviy, yuqori darajadagi yutuqlarga suyangan holda didaktikaning so'nggi texnologiyalari asosida tashkil etishga harakat qilish kerak. Bunday darslar-o'quv materiallarini tez va oson o'zlashtirishga imkon beradi. Kompyuterda darslar maxsus dasturlar bilan ta'minlansa o'quv jarayoni samarali kechadi.

Foydalangan adabiyotlar.

1. Abdurahmonov Sh. Rangshunoslik. o'quv qo'llanma. NamMPI nashri, Namangan, 2017
2. Abduqodirov A, Xaitov A, Rashidov R. Axborot texnologiyalari.-T.: "O'qituvchi", 2016
3. Egamberdiev, Hasanov, Abdullaev, Mujdatov. Rasm chizish va uni o'qitish metodikasi.
4. Internet ma'lumotlar.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 23-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(14-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович

Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович

Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.12.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000